

КОНКУРЕНТСКОТО ПРАВО ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Борка Тушевска Гавриловиќ
Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“
Штип

1

Поим, улога и значење на конкурентското право

- Слободна конкуренција на пазарот на стоки и услуги;
- Обезбедување на ефикасна економија и благосостојба на потрошувачите;
- Зголемување на креативноста, иновативноста, квалитетот на стоките и услугите на пазарот;
- Продажба на стоките и услугите по реално утврдена (пазарна) цена;
- Развој на компаниите и воопшто економски раст и развој;
- Проширување на деловните потфати на компаниите надвор од националните рамки и учество на Европски и светски пазар;
- Зголемување на странските директни и индиректни инвестиции во секоја конкурентска национална економија.

2

**ПРАВНИОТ РЕЖИМ ВО СФЕРАТА НА
КОНКУРЕНТСКОТО ПРАВО ВО РСМ**
Слобода на пазарот и претприемништво како
една од темелните вредности согласно
Уставот на РСМ

Член 55 од Уставот на РСМ

*Се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

3

ЗАКОН ЗА ТРГОВИЈА

- Трговецот ја врши трговијата слободно и под еднакви услови на пазарот, на начин со кој не ја попречува конкуренцијата, не предизвикува штета на потрошувачите и на животната средина и здравјето на луѓето и е во согласност со закон, меѓународните спогодби и договори што ги ратификувала Република Македонија и добрите деловни обичаи.

4

ЗАКОН ЗА ТРГОВИЈАТА

- Со акти и дејствија на органите на државната власт и органите на општините и на Градот Скопје и на правните и физичките лица кои вршат јавни овластувања, не може да се ограничи правото на трговецот за слободен настап на пазарот, да се попречува конкуренцијата или да се доведуваат одделни трговци во нерамноправна положба, освен во случаи определени со закон.

5

Хронологија на законските прописи за заштита на конкуренцијата во РСМ

- 1999 година Закон против ограничување на конкуренцијата;
 - 2005 Закон за заштита на конкуренцијата, замена за: Законот против ограничување на конкуренцијата од 1999 година, што *de facto*, не влезе во сила;
-
- Првите чекори во манифестацијата на сериозноста на Владата да ја заштити Македонската економија од нелојална конкуренција!

6

ПРИЧИНИТЕ ЗА РЕВИДИРАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА ОД 2005 ГОДИНА

- Потребата од хармонизација на легислативата со промените од 2006 и 2007 во ЕУ законодавството;
- Адаптирањето на легислативата на новите потреби на пазарот на стоки и услуги;
- Утврдените недостатоци во легислативата, особено во практичната примена на законските решенија;
- Потребата од законски интервенции во надлежностите на Комисијата за заштита на конкуренцијата (понатаму КЗК).
- Потпишување на спогодбата за стабилизација и асоцијација, член 68 и 69 со точно определена временска рамка за имплементација на ЕУ легислативата.

7

Законски интервенции наметнати од потребата за хармонизација со правото на ЕУ

- Закон за заштита на конкуренцијата од 2005 година
- Закон за заштита на конкуренцијата од 2010 година
- Измени на 2005 ЗЗК, КЗК станува прекршочен орган.
- 2011 година, дополнувања и измени на законот од 2010 година (процесен карактер), во насока на симплифицирање на пристапот за заштита на конкуренцијата од страна на КЗК.

8

Законски интервенции наметнати од потребата за хармонизација со правото на ЕУ

- **Закон за заштита на конкуренцијата од 2010 година**
- **Измени и дополнувања од 2014 година (постапката за избор на претседател на КЗК со цел зголемување на професионализмот и компететноста на КЗК).**

9

Законски интервенции наметнати од потребата за хармонизација со правото на ЕУ

- **Закон за заштита на конкуренцијата од 2010 година**
- **Измени и дополнувања од 2016 година во насока на зголемување на надлежноста и административниот капацитет на КЗК.**
- **2018 година, измени кои се однесуваат на обврски за зголемување на степенот на познавање на странски јазик на претседателот и членовите на КЗК.**

10

Начела и насоки на КЗК

- 2005 година, 8 начела на КЗК во насока на симплифицирање и усовршување на работата на КЗК, под влијани на ЕУ.
- Согласно потребите на пазарот, 2012 година, ревидирање на начелата од страна на КЗК.
- 2012 година, проширување на листата на насоки со 3 нови.

11

Имплементација на територијалниот ефект во конкурентското право

- Законот за заштита на конкуренцијата се применува на облиците на спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата што произведуваат дејство на територијата на Република Македонија, дури и кога тие произлегуваат од акти и дејствија сторени или преземени надвор од територијата на Република Македонија.

12

Подрачје на примена на 33К

- - претпријатија, здруженија на претпријатија, поврзани претпријатија, државна управа и - јавни претпријатија, претпријатија на кои им е доверено извршување на услуги од општ економски интерес, кои по својата природа претставуваат монополи кои прибираат приходи или имаат посебни и ексклузивни права или концесии, освен во случаите кога примената на одредбите од овој закон би го спречило извршувањето на надлежностите утврдени со закон или за коишто тие субјекти се основани.
- (3) Во оцена на облиците на нарушување на конкуренцијата кои можат да имаат влијание на трговијата меѓу Република Македонија и Европските заедници, согласно со членот 69 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европските заедници и нејзините земји членки, на соодветен начин се применуваат критериумите кои произлегуваат од правилната примена на правилата за конкуренција во Европската унија.

13

Имплементација на Leniency programme во 33К

- Со цел откривање на картели кои претставуваат прекршоци во смисла на 33К, Комисијата за одлучување по прекршок по барање на претпријатие кое го **признало своето учество во картел** ќе определи целосно ослободување од глобата која, по правило, требала да му биде изречена на тоа претпријатие, ако истото:

14

Услови за примена на *leniency programme*

- 1) прво приложи докази кои и овозможуваат на Комисијата за одлучување по прекршок да поведе прекршочна постапка или
- 2) прво приложи докази кои и овозможуваат на Комисијата за одлучување по прекршок веќе поведената прекршочна постапка да ја заврши со решение со кое се утврдува постоење на прекршок, доколку без таквите докази не можело да се утврди постоењето на прекршокот.

15

Намалување на казната

- Ако претпријатието кое го признало своето учество во картел кој претставува прекршок во смисла на ЗЗК, не ги исполнува условите за целосно ослободување од глоба предвидена со ЗЗК, глобата која, по правило, требало да му биде изречена може да му се намали доколку до Комисијата за одлучување по прекршок достави дополнителни релевантни докази од одлучувачко значење за донесување на решение со кое се утврдува постоење на прекршок.

16

Нарушување на конкуренцијата во смисла на ЗКЗ

- (1) Забранети се сите договори склучени меѓу претпријатија, одлуки на здруженија на претпријатија и усогласено однесување чија цел или последица е нарушување на конкуренцијата, а особено оние кои:
 - 1) директно или индиректно ги фиксираат куповните или продажните цени или некои други услови за тргување;
 - 2) го ограничуваат или го контролираат производството, пазарот, техничкиот развој или инвестициите;
 - 3) го делат пазарот или изворите на снабдување;
 - 4) применуваат различни услови за исти или слични правни работи со други трговески партнери, со што ги ставаат во понеповолна конкурентска позиција или
 - 5) го условуваат склучувањето на договорите со прифаќање од другите договорни страни дополнителни обврски, што по својата природа или согласно со трговските обичаи не се во врска со предметот на договорот.
- (2) Договорите и одлуките или поединечните одредби од истите, кои се забранети се ништовни.

17

block exemptions – групни иземања

- Принципот на **block exemptions** особено се применуваат на следниве видови договори:
 - 1) вертикални договори за исклучиво право на дистрибуција, селективно право на дистрибуција, исклучиво право на купување и франшизинг;
 - 2) хоризонтални договори за истражување и развој или за специјализација;
 - 3) договори за трансфер на технологија, за лиценца или за know-how;
 - 4) договори за дистрибуција и сервисирање на моторни возила;
 - 5) договори за осигурување и
 - 6) договори во секторот транспорт.

18

Договори од мало значење

- За договор од мало значење се смета договор во кој заедничкиот пазарен удел на учесниците во договорот и претпријатијата под нивна контрола на пазарот, не го надминува прагот од 10% доколку договорот е хоризонтален или прагот од 15% доколку договорот е вертикален. Во случај кога не може да се утврди дали договорот е хоризонтален или вертикален ќе се применува прагот од 10%.

19

Орган за заштита на конкуренцијата

- (1) Комисијата за заштита на конкуренцијата е самостоен државен орган со својство на правно лице.
- (2) Комисијата за заштита на конкуренцијата е составена од претседател, четворица членови и стручна служба.
- (3) Комисијата за заштита на конкуренцијата е независна во своето работење и во донесувањето на одлуките во рамките на надлежностите определени со овој закон.
- (4) Средствата за работа на Комисијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.
- (5) Седиштето на Комисијата за заштита на конкуренцијата е во Скопје.
- (6) Комисијата за заштита на конкуренцијата за својата работа одговара пред Собранието на Република Македонија и најдоцна до 31 март до Собранието на Република Македонија поднесува годишен извештај за својата работа.

20

Надлежности на КЗК

- Комисијата за заштита на конкуренцијата ја контролира примената на Законот за заштита на конкуренцијата и Законот за државната помош и прописите донесени врз основа на овие закони, ги следи и анализира состојбите на пазарот до степен потребен за развој на слободна и ефикасна конкуренција, води управни постапки и донесува одлуки во управна постапка согласно со одредбите од Законот за заштита на конкуренцијата и Законот за државната помош.

21

Постапки пред Комисијата за заштита на конкуренцијата

- За прекршоците определени во Законот за заштита на конкуренцијата, прекршочна постапка пред Комисијата за заштита на конкуренцијата води и прекршочна санкција изрекува Комисијата за одлучување по прекршок.

22

Состав на комисијата за одлучување по прекршок во рамки на КЗК

- Комисијата за одлучување по прекршок е составена од претседателот и двајцата членови на Комисијата за заштита на конкуренцијата кои се професионално ангажирани во работењето на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

23

- Прекршочна постапка пред Комисијата за одлучување по прекршок се поведува по службена должност, по барање на генералниот секретар на Комисијата за заштита на конкуренцијата или по барање на физичко или правно лице кое има легитимен интерес за утврдување на постоење на прекршок.

24

- Комисијата за одлучување по прекршок ја поведува прекршочната постапка со заклучок, **против кој не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.**
- Комисијата за одлучување по прекршок **задолжително поведува** постапка ако утврди дека е можно настапување на значително нарушување на конкуренцијата.

25

Судска заштита во прекршочна постапка

- (1) Решенијата на Комисијата за одлучување по прекршок **се конечни.** Против таквите решенија може да се поднесе **тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд.**
- (2) Тужбата за поведување на управен спор се поднесува **во рок од осум дена од денот на приемот на решението** и истата го одлага извршувањето на решението.

26

Управна постапка и примена на законот за општа управна постапка

- Во постапките пред Комисијата за заштита на конкуренцијата се применува Законот за општата управна постапка, Законот за заштита на конкуренцијата поинаку не е определено.
- Ако постојат околности кои укажуваат на можноста конкуренцијата да биде нарушена, Комисијата за заштита на конкуренцијата може да спроведе истражување во определен сектор на економијата или за определен вид на договори во различни сектори на економијата.

27

- Во текот на истражувањето, Комисијата за заштита на конкуренцијата **може со заклучок да побара од претпријатијата** да достават податоци во врска со нивната економско-финансиска состојба, нивните деловни односи и врски, податоци за нивните статuti и одлуки, за бројот и идентитетот на лицата засегнати со таквите одлуки, како и други податоци од значење за истражувањето.

28

- Заклучокот содржи правен основ, цел на барањето, точно назначување на податоците кои се бараат и рокот за доставување на бараните податоци, како и тоа дека недоставување на информации во бараниот рок или доставување на неточни, нецелосни или податоци кои можат да ја доведат во заблуда Комисијата за заштита на конкуренцијата претставува прекршок.
- Против заклучокот не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.

29

Ви благодарам на вниманието!

30